

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Romani 10, 9-10.

TRANSILVANIA SAU ARDEAL

de Prof. I. LUPAȘ

În graiul cotidian numirea istorică mai veche a provinciei dintre Carpați și Tisa, aceea de *Transilvania*, începe a fi strâmtorată tot mai mult de numele de *Ardeal* — de asemenea istoric, dar de origină mai recentă și mai puțin indicată spre a se generaliza.

Pentru a lămuri vechimea și semnificația acestor numiri identice în fond, diferite însă în formă, este necesar să cercetăm numirile mai vechi sau mai recente, pe care le găsim în cronici și în documente, când este vorba de această regiune importantă a României întregite.

Nu se știe, care-i va fi fost numele în timpuri străvechi: fost-a un nume împrumutat de la configurația ei geografică sau dela stăpânitorii ei vremelnici, cari s'au succedat aci în cursul veacurilor, sau dela locuitorii băștinași?

Pentru timpul, când țara aceasta începe să ajungă în contact cu stăpânirea romană, se constată, că numele ei era identic cu acela al populației de baștină, cu al Dacilor. Se numia deci *Dacia*. După ce s'au retras însă vulturii romani din cuprinsul ei — *Dacia* a rămas pradă furtunilor din epoca năvălirilor, schimbându-și din veac în veac stăpânitorii și împrumutându-și uneori chiar numele dela niște stăpânitori vremelnici, cum au fost *Gotii* (*Gotia*) și *Gepizii* (*Gepidia*). Dela scriitorul sec. VI, dela *Jordanes* știm că *Dacia*, „încinsă cu o cunună de munți” se numia pe atunci *Gepidia*.

Dintre scriitori, cari s'au îndelețnicit cu cercetarea și explicarea numirilor ei istorice, profesorul Johann Wolf într-o scriere a sa despre numirile *Transilvaniei*, împarte aceste numiri în două grupuri: a) *numirile vechi, stânse* și b) *numirile nouă viețuitoare*, așezând în grupul întâi numirile *Dacia*, *Gotia*, *Gepidia*, la care s'ar mai putea adăuga *Septem Castra* și *Ultrasilvania* — numiri aseme-

nea stânse, — iar în grupul al doilea numirile, cari mai sunt întrebuițate și în timpul de față pentru desemnarea acestei regiuni: *Transilvania*, *Ardeal*, *Erdély* și *Siebenbürgen*.

În ce privește numirea *Transilvania*, aceasta este evident continuarea numirii latinești mai vechi de *Ultrasilvania*, care se găsește în documentele latinești dela începutul secolului al XII-lea (la 1103 este amintit *Mercurius Princeps Ultrasilvanus*). Dar dela sfârșitul secolului XII înainte stilul curial latinesc, în care erau redactate documentele cancelariei regești ungare și ale scaunului papal, părăsește forma aceasta mai veche, menținând însă neîntrerupt forma *Transilvania*. Numirea aceasta era de origină și proveniență străină, din afară de granițele țării noastre: o *numire exotică*, pe care nu și-o dăduse țara însăși, nici nu o împrumutase dela vre-un neam stăpânitor, ci o primise în mod tacit, așa cum căutară și isbutiră să i-o impună străinii apropiindu-se de granițele ei apusele ca de ale unei țări, care pentru dâșii era „*țara de dincolo de pădure*”. La fel a fost impusă mai târziu *Munteniei* numirea latinească *Transalpina* (țara de dincolo de munți).

Traducerea numirii latinești *Transilvania* se găsește și în ungurescul *Erdély* (*Erdő-ele*) și în românescul *Ardeal*, pentru care cronica lui Gheorghe Brancovici din veacul al XVII-lea înfățișează și forma puțin obișnuită: *Erdelia*. A fost discuție și controversă îndelungată asupra chestiunii, dacă *Erdély* derivă din *Ardeal* sau invers *Ardeal* din *Erdély*. În scrierea publicată la Sibiu în 1813 de Iosif Marienburg sub titlul *Geographie des Grossfürstentums Siebenbürgen* se admitea prioritatea lui *Erdély*, părere combătută însă de Wolf, care susținea că *Ardeal* ar fi fost numele străvechiu al acestei provincii, derivându-l din *ardhva* (sanscrit — *ardus* — ridicat,

înalt). Această părere a lui Wolf e împărtășită și de Iulian Marțian. (Despre numele *Ardealului*, Bistrița, 1906) care consideră *Ardealul* drept o numire de origine tracică și de Gustav Bedeus, care încercase a deriva chiar și numirea germană de aci astfel: *Ardeal - Burgberg - Siebenbürgen*, (*Ortsnamendeutung*, Sibiu, 1906, p. 23—24), pentru a renunța mai târziu la rezultatele, cari în 1906 îi păreau sigure. Iar N. Densușianu în *Dacia preistorică* susține părerea că *Ardealul* ar fi de origine *pelagică*.

S'a dovedit însă, că ungurescul *Erdély* nu poate deriva nici din aceste forme străvechi, nici din forma bizantină *Ardelion* (*Ardelia*) care se găsește mai întâiu la scriitorul Laonicus Chalcocondylas (sec. XV) câtă vreme *Erdély* datează de pe la sfârșitul veacului al XII-lea (1176) și nu e decât traducerea fidelă a latinescului *Transilvania*. (*Erdő-ele, deci locul sau țara de dincolo de pădure*).

Dacă Ungurii au numit țara aceasta așa, e o dovadă că n'au putut să pătrundă în cuprinsul ei până la sfârșitul veacului XII și că prin desișul codrilor seculari dela granița de vest a *Daciei* de odinioară ei au putut fi împiedecați mult timp în năzuințele lor de a străbate în regiunea, ce se întindea la răsăritul acestor codri — până în Carpați.

Fiindcă din punct de vedere filologic e inadmisibilă originea latină, tracică sau pelagică a cuvântului *Ardeal*, nu rămâne altă explicație plausibilă decât aceea a derivării lui din ungurescul *Erdély*. Această derivare nu însemnează însă nici de cum renunțarea la adevărul istoric al vechimii elementului românesc, al *priorității lui incontestabile în Ardeal* față de târzie și dificila penetrație maghiară. Numele *Ardeal* a putut să pătrundă în graiul poporului român *îna-*

„Dacă mărturisești cu gura ta că Iisus este Domnul și crezi în inima ta că Dumnezeu l-a înviat pe el din morți, vei fi mântuit. Căci cu inima credem ca să ne îndreptăm, iar cu gura mărturisim ca să ne mântuim.”

inte de anul 1390, deci numai după ce pâlcuri de Maghiari au reușit să străbată sporadic în *Ardeal*, punând stăpânire asupra unor ținuturi ardelenene dela granița de Vest până spre centrul acestei țări. Numirea însăși a fost impusă Românilor de către acești noi stăpânitori vremelnici, dar ea nu a putut fi generalizată asupra *Ardealului* întreg, nici până în secolul al XVII-lea.

Există în privința aceasta pe lângă un fragment geografic, tipărit de Cipariu¹⁾ și dovada lămurită a cronicarului moldovean, care în cunoștință de cauză iată ce știe să spună despre situația *Ardealului* de pe la mijlocul acestui secol:

„*Ardealul sau țara ungurească de jos se cheamă țara peste munte, care cuprinde o parte din Dacia și peste munte. Drept aceea îi zic țara peste munte, că-i incunjurată de toate părțile cu munți și cu păduri, cum ar fi îngrădită. Zicu-i și țara de 7 orașe, din limba nemțească, iară locuitorii își zic Ardeleni, cari se hotărăsc despre Apus cu Ungurimea sau cumu-i zic unii Panonia, iară despre miazănoapte se hotărăsc cu țara leșească, despre amiază zi cu țara muntenească, despre răsărit cu Moldova.*”

„*Țara Ardealului nu este numai o țară însăși, ci Ardealul, se cheamă mijlocul țării, care multe cuprinde în toate părțile, în care stă și scaunul crăiei. Iară pe la marginile ei sunt alte țări mai mici, carele toate de însă se țin și supt ascultarea ei sunt, întâiu cumu-i Maramureșul despre țara leșească și țara săcuiască despre Moldova și țara Oltului despre țara muntenească, și țara Bârsei, țara Hațegului, țara Oașului și sânt și alte holde multe, care toate ascultă de crăia ungurească și se țin de Ardeal.*”

„*În țara Ardealului nu lăcuesc numai Unguri, ci și Sași peste samă mulți și Români peste tot locul, de mai multu-i*

¹⁾ Acest fragment geografic din sec. XVII spune: „*Ardealul nu este țară foarte mare și numai o parte ce se zice o latură de ținut, care este despre partea țării unguerești.*” (Anuarul Institutului de Istorie Națională, Cluj, vol. II, p. 240).

țara lătită de Români decât de Unguri.

Românii căți se află lacuitori la țara unguerească și la Ardeal și la Maramureș, dela un loc sânt cu Moldovenii și toți *dela Râm se trag*. (Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei până la Aron Vodă (1359-1595), ed. C. Giurescu 1916, p. 110—111 și 112).

*

Insfârșit numirea germană *Siebenbürgen* e o traducere fidelă a numirii latine *Septem Castra* (7 cetăți), numire obișnuită pe la jumătatea sec. XIII și care se află în cronică lui Simon de Kéza din jumătatea a doua a acestui secol.

Nu e pe deplin lămurită chestiunea, prin ce împrejurări a ajuns Transilvania să i se atribue și numirea de *Septem Castra*, cu toate că s'au făcut până acum repetate încercări de a-i da o explicație istorică, acceptabilă. Unii afirmă că sub *Septem Castra* ar trebui să înțelegem comitatele unguerești, organizate dela granița de vest a Transilvaniei succesiv spre centrul ei în măsura, în care Ungurii au reușit să pătrundă aci până în timpul invaziunii Tătarilor, care invaziune le-a sdruncinat cu totul stăpânirea ardeleană. Teritoriul fiecărui comitat era organizat împrejurul câte unei cetăți de pământ (castrum) ridicate și întărite de Unguri în scop de apărare a teritoriului luat în stăpânire. Aceste castre primitive indicau totodată și punctele succesive de penetrațiune lentă în noul teritor, ale cărui granițe le întăreau îngrămădind pământ și lemne, spre a împiedeca la trecători pătrunderea dușmanului din afară în acest teritor (indagines).

Alții cred că *Septem Castra* ar fi fost numirea colectivă a orașelor întemeiate de Sași prin urmare s'ar fi referit numai, la teritoriul colonizat de ei. Se citează ca argument în sprijinul acestei păreri relatarea bavarezului *Ioan Schilberger* (Reisen des Johannes Schilberger, în Europa, Asia, Africa von 1394—1427. Ed. Neumann, München 1859), care trecând la sfârșitul veacului XIV prin Țara Românească și prin Transilvania, pe care o numește *Siebenbürgen*, spune că această țară ar fi țară germană (Dütschland) și capitala ei ar fi *Sibiul*, iar în *Țara Bârsei* capitala e Brașov¹⁾. Se mai citează tot în sprijinul acestei păreri și afirmațiunea lui Aeneas Silvius Piccolomini (1458) că Teutonii Transilvani se numesc în graiul local *Siebenbürgenses* după *cele 7 cetăți*, în care locuiesc.

¹⁾ I. Lupaș: Lecturi din izvoarele istoriei române (Cluj, 1928, p. 70—72).

Cu un secol mai târziu călătorul Gheorghe Reichersdorf derivă de asemenea numirea *Siebenbürgen* de la orașele săsești, pe care le numără astfel: Sibiul, Brașovul, Bistrița (Nösenstadt), Sighișoara, Mediașul (Mydwisch), Sebeșul, Clujul. Dar împresurarea lor cu ziduri e mai târzie decât numirea *Siebenbürgen*: a Sebeșului dela 1387, a Brașovului dela 1395, a Bistriței dela 1465, a Mediașului din sec. XV-XVI. De aceea relatarea lui Reichersdorf nu rezistă criticei. Pe lângă amintirile din sec. XIII mai este și data precisă din secolul următor, dela 1337, din care se vede clar, că numirea aceasta cuprindea mai mult decât teritoriul transilvan colonizat de Sași: *Partes Transilvaniae sive septem castra*.¹⁾

Istoricul Schlözer și mai târziu Rössler afirmă că *Siebenbürgen* ar deriva din *Zibinburg* (cetatea Tibinului) și ar fi cuprins la început numai ținutul Sibiului (*provincia Cibiniensis*), la care se referiau privilegiile speciale acordate Sașilor prin diploma regelui Andreiu II dela 1224. Numai după extinderea lor asupra tuturor elementelor germane colonizate în Transilvania (1483) s'ar fi extins și numirea de *Siebenbürgen* asupra provinciei întregi.

În sfârșit istoricul Sașilor răposatul episcop Friederich Deutsch afirmă că sub *septem castra* nu trebuie înțelese nici comitatele unguerești, nici cetățile amintite, ci *scaunele săsești* (*Septem sedes*). Dar amintirea lor documentară se ivește numai la 1355, este deci mai târzie și *sedes* nu era identic cu *castrum* (cum rezultă dintr'un act dela 1453, în care e vorba de 7 *sedium*, 7 *castrensium*).

De aci rezultă concluzia, că numirea *Siebenbürgen* nu poate fi în legătură numai cu teritoriul colonizat de Sași. Încă din secolul XVI arătase istoricul Antoniu Verancsics, bun cunosător al împrejurărilor din Transilvania, că e o greșală a reduce numele de *Siebenbürgen* numai la Sașii transilvani. La 1590 principele Sigismund Bathori luă în stema Transilvaniei și cele 7 cetăți, iar nația săsească, isbucind a se constitui ca „stat regnicolar” deosebit, în cuprinsul acestui Principat, adoptă și ea ca stemă proprie imaginea celor 7 cetăți.

Cu toate acestea numirea latinească stânsă: *Septem Castra* și derivatul ei german supraviețuitor: *Siebenbürgen*, în fața științei de azi, apar ca fiind de origină incertă, pe care urmează să o lămurască în viitor

¹⁾ Cf. I. Nagy. Codex. dipl. Hung. Andegavensis III p. 232—3.

cercetări mai norocoase decât cele de până acum.

În ce privește numirile românești obicinuite: *Ardeal* și *Transilvania*, ele au sens *identice*, cea dintâi fiind traducerea fidelă a celei din urmă, traducere strecurată în graiul popoului nostru prin intermediul termenului unguerec Erdély.

Cu toate că întrebuintarea lor este justificată atât în forma latinească mai veche cât și în traducerea ei românească strecurată din unguerecul Erdély — în lucrări de știință, cari trebuie să redea întocmai numirile păstrate în cronicile și documentele utilizate ca izvoare istorice, socotim că trebuie să aibă în orice împrejurări cuvenita înțâietate numirea originală *Transilvania*, de oarece întrebuintarea ei neîntreruptă, dela sfârșitul veacului al XII-lea până în timpul de față, i-a creiat un indelebil titlu de drept istoric.

A sosit timpul ca întrebuintarea exclusivă a acestei numiri să fie recomandată nu numai în uzul școlaelor de toate gra-

dele și în cuprinsul tuturor mijloacelor de învățământ public sau particular, ci și în atențiunea autorităților administrative, bisericești, militare, culturale și economice. S'ar face prin aceasta un bun serviciu unificării de nomenclatură și s'ar evita confuzia deplorabilă ce produce în texte traduse în limbi străine folosirea termenului de „Ardeal” și „ardelean” în locul celui de „Transilvania” și „transilvan” sau când a unuia, când a celuilalt fără niciun criteriu rațional. Mai trebuie să observ aci că forma adjectivă corectă este aceasta: *transilvan*, iar nu cea atât de răspândită, deși întrebuintată greșit: *transilvănean*. După cum nu se scrie și nu se rostește *muntenean* (din Muntenia) sau *oltenean* (din Oltenia), ci simplu *muntean* și *oltean*, la fel nu e admisibilă forma *transilvănean*, ci numai *transilvan*, fiindcă din acest adjectiv derivă numele propriu Transilvania și nu invers.

(Din „Excelsior”) Prof. I. Lupaș

—∞—

Dumineca Vameșului și Fariseului.

Luca 18, 10—14.

Apropiindu-se sf. și marele post, Biserica din timp își începe și ea lucrul său, căci orice lucru bun din timp se începe. Ea voiește să ne pună de bună vreme pe calea pocăinței, pregătindu-ne cât mai bine pentru ziua cea mare a învierii Domnului.

Sf. Biserică ne pune azi înainte doi oameni ca model și pildă de urmat: un fariseu și un vameș, cari au mers în biserică să se roage. În aparență, par'că nici o deosebire între ei, deși făceau parte din cele două clase sociale deosebite. Amândoi plecaseră de acasă poate în același timp și poate cu aceleași gânduri și dorinți urcau povârnișul muntelui, pe care era zidit templu. Par'că înadins trebuiau să urce și multe scări până la locul sfânt, ca să aibă timp de meditație și reculegere sufletească, căci așezarea templului acolo sus, ca și aproape al oricărei biserici creștine în genere, este un simbol al apropierii și al legăturii, ce se face între om și Dumnezeu, prin rugăciune, în casa Domnului.

Fariseul — îngâmfat ca un păun — trece înaintea tuturor cu pas și ținută militărească, și în loc să se roage își cum trebuie, își îndreaptă privirile îndrăznețe către Dumnezeu și începe să se fălească — în fața lumii adunate — cu isprăvile sale și să osândească pe alții, din care principină a fost osândit și el de Dumnezeu.

Vameșul, dimpotrivă, într'un colț tocmai în urmă, pentru a nu fi observat, cu ochii pironiți în pământ, plin de respect față de altar, își recunoaște păcatele sale, se căește, zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie

păcătoșului¹⁴, și acesta se întoarce îndreptat la casa sa.

Mântuitorul ne-a dat ca exemplu pe acești doi oameni, ca noi să ne privim ca într'o oglindă și să știm ce trebuie să facem și de ce trebuie să ne ferim în timpul rugăciunii și pocăinței noastre.

Din pilda fariseului, care pentru mândria lui a fost osândit, trebuie să înțelegem că toată dreptatea și curvioșia noastră n'au nici o valoare înaintea lui Dumnezeu, dacă nu sunt însoțite de smerenie.

Mândria fariseului este cel mai mare și mai vechiu decât toate păcatele, care dintru început a jignit sfințenia dreptății lui Dumnezeu. Acest păcat este izvorul tuturor răutăților și păcatelor din lume, după cum spune și Iisus Sirah.

Din mândrie se naște fățărnicia, neascultarea, cărtirea, nedreptatea, necunoștința, viclenia, minciuna, nestatornicia, răutatea inimii, etc., deci un întreg cortegiu grozav și diabolic, cu toate nenorocitele lui urmări.

Toate rătăcirile spirituale își au izvorul în mândrie. Toți cei răzvrățiți împotriva legilor civile și bisericești, cei certați cu morala și disciplina, sunt oameni mândri. Mândria împinge pe om a se crede centrul totului. Nimic nu e mai greu de înfrânat ca mândria jignită. Părerile adese se îndulcesc și se schimbă, mândria vătămată însă orbește spiritul și închide inima; ea se îndărătnicește și nu iartă.

Toți cari viețuiesc cu mândrie formează împărăția răului, ceea ce Iisus numea lume, lume care nu-l cunoștea (Ioan I, 10), din care el nu era (Ioan XVII, 16), lume care îl ura și

persecuta pe el și pe ai săi (Ioan XV, 18) și despre care el zicea: „*Îndrăzniți, eu am biruit lumea*“ (Ioan XVI, 33.)

Vameșul să ne fie pildă de urmat în rugăciune și smerenie, căci „*smerenia este temelie filosofiei noastre*“. Smerenia este însușirea de căpetenie a rugăciunii, care se indentifică cu însăși esența ei.

Rugăciunea noastră nu trebuie să fie numai din vorbe, ci izvorită din inimă umilită și zdrobită ca a vameșului. Rugăciunea mai trebuie să fie

urmată și de pocăință, care este nervul ei și a trăirii după Dumnezeu. Fericitul Augustin spune: „*Cel ce știe a se ruga bine, acela știe să și trăiască bine*“.

În smerenia pământească li s'au înlesnit sfinților înălțarea cea cerească, căci „*tot cel ce se smerește pe sine, se va înălța, iar cel ce se înălța se va smeri*“. Și iarăși: „*Domnul mândrilor le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har*“ (Pilde III, 34).

Ierom. I. STĂNIȘOREANU

Sărbătorirea protopopului Aurel Muntean.

P. C. Sa prot. A. Muntean al Huedinului a împlinit anul acesta 30 de ani de rodnică activitate preoțească și 17 ani de protopop. Preoțimea tractuală și credincioșii de mult au nutrit gândul, de a-și exprima sentimentele de bucurie față de P. C. Sa din prilejul acestui eveniment. Ocaziunea s'a dat în ziua de 2 Februarie a. c. (Întâmpinarea Domnului), când întreg clerul tractual și credincioșii din Huedin, precum și intelectualii și țărani români din jur s'au întrunit în centrul Huedin, la invitația comitetului aranjator în frunte cu C. S. pr. Dumitru Păltinean din Nadăș.

În dimineața zilei de 2 I. c. s'a oficiat serviciul religios de către un sobor de preoți în frunte cu P. C. Sa prot. A. Muntean. A predicat pr. N. Cosma din Mănăstireni. A urmat apoi masa comună la restaurantul „Europa“, într'o atmosferă de caldă și sinceră desfătare sufletească.

Seria cuvântărilor a deschis-o C. S. pr. D. Păltinean președintele comitetului aranjator, arătând activitatea multilaterală și rodnică a sărbătoritului, ca preot în Valea Drăganului din 1906—1923. S'a remarcat ca un mare luptător naționalist. Din anul 1923 funcționează ca protopop al Huedinului. Aici n'a încetat de a-și continua activitatea fără preget pe teren bisericesc și național. Ca un corolar al acestei activități stă biserica catedrală din Huedin și casa protopopească complect și integral renovată. A fost deputat și senator, iar azi activează în F. R. N. A fost distins cu răsplata muncii pentru biserică cl. I. și cl. II. și cu crucea de arhimandrit a regretatului episcop Nicolae Ivan.

În numele generației de preoți tineri ai tractului a fost elogiut de pr. V. Loga, iar după o alocuțiune pr. V. Roșescu i-a predat un cadou din partea preoțimii tractuale.

Au mai luat cuvântul în numele bisericii reformate pâr. Bocor Martin, în numele d-lui Prefect de Cluj, d-l primpretor I. Galea, în numele orașului Huedin d-l primar Dr. Alex. Andrei. Pâr. D. Păltineanu a prezentat felicitări din partea Episcopiei Cluj și a d-lor prof. univ. I. Lupaș și Onisifor Ghibu. D-l Dr. V. Pașca, directorul spitalului Huedin, președinte al Astrei și F. R. N. Huedin a adus elogiul sărbătoritului în numele

acestor organizațiuni, precum și al credincioșilor din Huedin. D-na Viorica Dimitriu a vorbit în numele Soc. Fem. ort. Rom. și pentru d-na Lucrăția prot. A. Muntean, preș. acelei societăți. În numele bisericii gr. cat. pâr. Potra din Fildul de mijloc, pr. P. Pop în numele parohiei Valea-Drăganului, comunicând alegerea ca membru de onoare al băncii pop. de acolo, înv. director I. Cordaș în numele școlii, iar cantorul Ioan Jelea relevă numeroase fapte din activitatea D-sale. Dr. Sept. Rusu medic Huedin arată activitatea sărbătoritului în cadrele Astrei și Șoimii Carpaților, conferințele D-sale fiind adevărate lecții de istorie și cultură națională — spune oratorul. Prezintă felicitări în numele d-lui prof. Iuliu Hațiegan, președ. Astrei, Cluj.

Tuturor le răspunde sărbătoritul, mulțumind pentru cuvintele frumoase și elogiile ce i-au fost aduse. Mărturisește, că în realizările din activitatea sa a dat numai ideea, iar datorită colaboratorilor s'a putut ajunge la împlinire. Mulțumind lui Dumnezeu, că l-a învrednicit de aceste zile, spune că două mijloace i-au asigurat izbânda de până acum: dragostea nețărmurită și nerăsunarea. Nu s'a legat de materie, ci mai mult de spirit. Încheie adresând un cuvânt frățesc preoțimii.

În numele tineretului din Buteni, d-na preoteasă Raveca Matei predă sărbătoritului un cadou.

Participant

M. S. Regele Carol II. a botezat încă un copil.

În ziua de 31 Ianuarie, în parohia Trâmpoele a fost o mare serbare. M. Sa Regele a botezat pe al 16-lea copil al parohianului Nicolae Ciur. Creștin bun și cetățean vrednic, l-a învrednicit Dumnezeu să aibă naș chiar pe M. Sa Regele la al 16-lea copil. La botez au fost prezenți Excelența Sa d-l Dănilă Pap, rezident al ținutului Murăș, ca reprezentant al M. Sale Regele, d-l Leonida Pop, prefectul județului, A. Scribanovici, dir. soc. Breaza și Pyrit, preoții și autoritățile din jur și o mulțime mare de popor.

Serbarea a decurs astfel: La Valea-Dosului înălții oaspeți au fost primiți de premilitari și autoritățile din Valea-Dosului. De aici drumul

l-au făcut în sănii frumos împodobite și trase de câte patru boi. În sat, Excelența Sa a fost primit de preotul locului printr'o cuvântare de bun sos. Excelența Sa a răspuns arătând însemnătatea gestului regesc. S'a servit în sobor taina sf. botez și după încheiere s'a făcut o doxologie pentru M. Sa Regele. Predica ocazională a fost ținută de pr. Gheorghe Popescu din Zlatna. Tot odată i se înmânează lui Nicolae Ciur un dar de 10.000 Lei din partea M. Sale Regelui, după care se cântă imnul regal, de către elevii școlii conduși de d-na Maria Moldovan. La gustarea, servită la preot, Nicolae Ciur mai primește un dar de 5.000 Lei din partea d-lui ministru I. Gigurtu, iar din partea societăților Breaza și Pyrit, unde el este miner, un spor de plată de 20%.

Intreaga asistență precum și poporul au rămas adânc impresionati de aceste gesturi frumoase.

Preot ST. MOLDOVAN

Buletinul războiului

Pe frontul de vest activitatea de patrulare a fost mai vie, ca de obicei. La frontiera Belgiei germanii concentrează trupe noi. Lupte aeriene în marea Nordului, cari s'au terminat

cu doborârea mai multor avioane germane. Pe mare germanii au scufundat numeroase vase engleze și neutre. În schimb englezii au distrus alte 2 submarine germane. Se afirmă, că marea ofensivă nu va mai întârzia mult. La Nord trupele roșii dau asalturi masive și distrug cu aviația orașele finlandeze. Linia Mannerheim a fost străpunsă într'un colț, dar finlandezii au respins pe adversar cu mari pierderi. Se anunță, că dela începutul războiului rușii ar fi pierdut 200.000 de soldați, 647 care de asalt, 331 avioane și câteva sute de tunuri, mitraliere etc. apoi 3 vase de războiu.

Finlanda rezistă cu o bravură fără pereche, dar forțele ei sunt prea mici în raport cu cele sovietice. De aceea se cer insistent ajutoare grabnice și efective, spre a nu fi silit la capitulare unul din popoarele cele mai eroice din lume.

ROMÂNI,

Subscriind bonuri pentru înzestrarea armatei, îndeplinim o sfântă datorie către țară, asigurăm liniștea, munca și avutul nostru și facem totodată un bun plasmament al banilor noștri.

INFORMAȚIUNI

Știre personală. P. S. nostru Episcop Nicolae Colan răspunzând unei invitații, ce i s'a făcut din partea conducerii „Astrei“, a plecat la Sibiu unde va rosti azi Duminecă 18 I. c. o conferință despre „Eroismul religios al neamului“. Conferința are loc în sala mare a Prefecturii.

Un succes impresionant. Acțiunea însuflețită, pornită de dl Mititiță Constantinescu ministrul finanțelor, pentru înzestrarea armatei a dat până acum rezultate aproape nebănuite. Până în ziua de 10 I. c. subscrierile la bonuri au atins cifra uriașă de 10 miliarde, 252 milioane și 321.000 Lei. Este cea mai mare cifră ce s'a atins până acum la vre-un împrumut intern. Ea ne arată patriotismul cald al românilor, cari au răspuns fără șovăire la apelul de jertfă ce li s'a făcut pentru apărarea Țării. Nu mai bine înarmați ne putem păzi granițele într'o vreme de primejdii atât de grele ca cele de azi, de aceea nimenea să nu lipsească de a-și da obolul lui, ori cât de neînsemnat, pentru înzestrarea oștirii noastre. Să nu uite, că ei fac în același timp și un bun plasament al banului lor.

Un eveniment bisericesc. „Revista Teologică“ din Sibiu împlinește anul acesta 30 ani de apariție. E o aniversară ce iese din comun, pe care talentatul redactor de azi Pâr. prof. Grigorie Marcu, ține s'o sublinieze cu tot avântul în numărul pe Ianuarie c. În adevăr

nevoia unei publicații teologice serioase era de mult simțită în Ardeal, unde clerul nostru susținea, pe vremuri, o luptă atât de grea pentru apărarea legii și a neamului. I-a dat-o la 1907 tânărul profesor seminarial Dr. Nicolae Bălan, care a știut-o ridica treptat la nivelul unui organ de știință și viață bisericască, cum nu era altul la Români. Opera îndeplinită de această frumoasă revistă pentru cultura preoțimii noastre este din cele mai remarcabile, și astăzi prestigiul ei moral s'a înălțat tot mai sus, punând în umbră alte publicații similare. Participăm cu toată inima la această meritată aniversare, urând Revistei ascensiuni noi și pline de belșug pentru clerul și ortodoxia românească.

Atragem atențiunea cititorilor asupra articolului din fruntea gazetei, datorit învățatului profesor I. Lupaș, care lămurește cu toată competența o problemă națională importantă.

Mănăstirea dela Ciucea. Respectând cu sfințenie gândul de atâtea ori exprimat al genialului poet, soția sa dna Veturia Goga a făcut toate eforturile spre a transforma conacul dela Ciucea într'o mănăstire de călugări cărturari. Cu mari jertfe a înălțat acolo o biserică în stil vechiu, împodobind-o după cuviință, a aranjat chitiile și biblioteca, a adaptat cadrul pentru atmosfera religioasă necesară. Totul este aproape terminat, și așteptăm clipa emoționantă

când acest lăcaș distins de spiritualitate ortodoxă va putea fi inaugurat și dăruit conducerii Episcopiei noastre.

Comemorarea lui Titu Maiorescu. În ziua de 15 I. c. s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Titu Maiorescu. Academia română, Universitățile și toată țara comemorează această dată memorabilă cu toată pietatea și recunoștința, punând în evidență activitatea atât de rodnică și binefăcătoare a lui Titu Maiorescu pentru cultura românească din veacul XIX-lea. Nepotul de soră al episcopului Ioan Popasu a imprimat pecetea personalității sale excepționale întregii noastre dezvoltări literare și culturale din veacul trecut, salvându-o de influențele dăunătoare ale școlii lui Heliade, Bărnăuțiu și Cipariu. Curentul sănătos creat de Maiorescu prin „Junimea” dela Iași a pătruns în toate provinciile românești, îndrumându-le spre aceeași matcă a unității de limbă și simțire în formele clasice ale culturii și artei literare. Prin „Telegraful” lui Șaguna, și colaboratorii lui dela „Tribuna” sibiană, Iozincile lui Maiorescu și ale „Junimei” au triumfat și în Ardeal. Din atmosfera aceasta robustă a răsărit și opera strălucită a lui Octavian Goga.

Fortificațiile românești. Presa străină se ocupă pe larg de brăul de oțel și beton ridicat la hotarele țării noastre, numindu-l „stăvilarul Regelui Carol II-lea”. Lucrările făcute sunt arătate ca unele din cele mai bune, cu dispozitive speciale, menite a zădărnici orice atacuri inamice. Se vorbește de canalurile construite, în cari se pot arunca lichide inflamabile, destinate, a împiedica atacuri neașteptate și a da o siguranță deplină mișcărilor de trupe în perioada punerii lor pe picior de războiu. Sunt menționate deasemenea obstacolele uriașe împotriva tankurilor. Așa dară în curs de 2 ani s'a realizat o operă mare, grație energiei extraordinare a M. S. Regelui. Adversarii au început să ne respecte, fiind că ne văd înfățișiți și cu ostirea din ce în ce mai bine înarmată.

„Reversaliile”. În regimul robiei străine „reversaliile” constituiau una din practicile oficiale pentru vânarea de suflete ortodoxe. La încheierea căsătoriilor mixte, catolicii le storceau prin toate mijloacele. Ele erau infinite și condamnabile. România a ținut să înlăture aceste metode mediavale, asigurând libertatea conștiinței religioase. De aceea prin art. 47 din legea Cultelor a stabilit, că „orice convențiuni anterioare căsătoriei, prin cari s'ar hotărât religiuina copiilor vor fi nule și neavenite.” Dreptul de a determina religiuina copiilor născuți din căsătorii mixte îl rezervă, prin același articol de lege, pe seama tatălui, care îl exercită cu prilejul înscrierii nouilor născuți în registrele stării civile. Știm din atâtea părți, că în disprețul legii „reversaliile” continuă a se cere și astăzi cu ocaziunea încheierii căsă-

toriilor. Preoții noștri sunt datori să denunțe Parchetului pe toți aceia, cari sfidează legea cu atâtea îndrăzneală. Este o obligațiune sfântă față de turma ce li s'a încredințat spre păstorire.

Incerări de pace. Ministrul de externe al Statelor Unite americane a declarat presei, că sunt în curs conversații diplomatice cu toate țările neutre în vederea unei încercări noi pentru pace. Belligeranții vor fi invitați la aceste conversații abia când se va fi ajuns la o înțelegere principiară între statele neutre. Lumea creștină ar dori să vadă realizat acest acord până nu e prea târziu.

Emigrează și germanii din Italia. În urma unui acord stabilit între guvernul italian și cel german, vor părăsi nordul Italiei un număr de 50.000 de germani. Ei vor fi colonizați în Tirolul austriac, unde se plănuește construcția unui număr de peste 10.000 locuințe. Treptat vor fi transferați toți germanii aflați în Italia. Se pare că planul cancelarului Hitler va fi întins mai târziu și asupra țărilor din sud-estul Europei.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 925/1940.

Comunicat.

Al 73-lea ajutor din fondul de preoțesc s'a plătit în suma de 16.600 Lei eredelui după Victoria, fosta soție a Părintelui profesor Alexandru Gherman din Dej, răposată în 2 Februarie 1940.

Cluj, la 12 Februarie 1940.

Consiliul eparhial.

Nr. 667/1940.

1—2

CONCURS

Se publică concurs pentru ocuparea postului de paroh din parohia Râmetea clasa III, din protopopiatul Turda, cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Renașterea”.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Locuință în natură.
3. Stolele obicinuite.

Cererile înzestrate cu documentele convenite se vor înainta în termenul reglementar Consiliului eparhial pentru numirea titularului.

Cluj, din ședința Cons. eparhial dela 9 Februarie 1940.

Consiliul eparhial.

Nr. 344/940

2—3

Concurs din oficiu

Se publică concurs pentru postul de paroh din parohia de cl. III-a Brădești, protopopiatul Aiud, cu termen de 30 zile dela întâia publicare în „Renașterea”.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salarul dela Stat.
2. Sesiunea parohială și darea dela credincioși.
3. Stolele obicinuite.

Cererile la concurs, însoțite de documente, se vor înainta, în termenul indicat, Consiliului parohial și cu prealabila încunoștințare a Oficiului nostru protopopesc, se vor putea prezenta în parohie, spre a face cunoștință cu poporul.

Cluj, la 29 Ianuarie 1940.

Consiliul eparhial.

Nr. 410/1940.

CIRCULARĂ

către oficiile protopopești Abrud, Bistrița, Huedin, Lăpuș, Reghin, Turda, Unguraș

Devenind vacante unele cercuri clericale și mirenești pentru membrii în adunarea noastră eparhială, Consiliul nostru eparhial a hotărât în baza art. 9 din legea de organizare bisericească, întregirea acestor cercuri, cu mandat valabil până la proximele alegeri generale.

Aceste alegeri suplimentare se vor săvârși conform normelor din Regulamentul votat de Congresul național-bisericesc în 17 Octomvrie 1935, sancționat cu Inalt Decret Regal Nr. 2994 din 27 August 1937 și publicat în Mon. Of. Nr. 213 din 15 Septemvrie 1937. Acest regulament este în arhiva fiecărei parohii.

Se vor face alegeri suplimentare în cercurile clericale Borgo Prund, Deda, Lăpuș și Turda, și câte un deputat în cercurile mirenești Abrud, Hida, Huedin, Lăpuș și Zlatna.

1. Alegerile membrilor clerici se vor săvârși în ziua de Joi 21 Martie a. c. În ziua aceasta se vor întruni toți preoții din cercurile electorale în colegiul preoțesc, în centrul cercului și sub prezidiul delegatului consistorial și vor alege un reprezentant al lor în adunarea eparhială, observând art. 33, 34, 38, 39, 43—52 din Regulament. În caz că nu va fi prezentă majoritatea absolută a alegătorilor, colegiul preoțesc se amână pe ziua de 4 Aprilie, când alegerea se va face cu orice număr de membri. Alegerile se fac cu vot secret. Despre operațiunile alegerii se va redacta un sumar (formularul Nr. 10), iar membrului ales i se va elibera mandatul (formular Nr. 11) semnat de președinte, secretariul de ședință și bărbații de încredere (art. 34 Reg.). Călugării dela mănăstiri nu au drept de vot, decât numai ceice fac servicii de preoți în vre-o parohie.

2. Alegerile membrilor mireni. Preoții tuturor parohiilor vor convoca în ziua de 17 Martie a. c. adunările parohiale electorale pentru ziua de 24 Martie a. c. În această zi vor ținea adunările parohiale electorale, alegând un miren reprezentant al cercului respectiv pentru adunarea eparhială.

Adunările se vor ținea în cancelaria parohială, școală sau în mod excepțional și în biserică, conform tradiției noastre, având preotul a anunța locul întrunirii deodată cu convocarea. Alegerea se va face cu orice număr de membri și nu se va amâna (art. 58). Votarea se face în baza listei parohiale cu vot nominal, iar la cererea în scris a 20 de membri se face cu vot secret (art. 61 Reg.). Despre operațiunile electorale se va redacta un sumar (art. 64 Reg.) semnat de președinte, secretar și bărbații de încredere și se va pune în plic, sigilat cu sigilul parohiei imprimat în ceară roșie (formular Nr. 12, art. 64 Reg.) Plicul se va încredința unui bărbat de încredere cu îndrumarea ca să se prezinte în ziua de 31 Martie la centrul cercului, în fața delegatului consistorial, pentru a lua parte la scrutinul mirenesc.

În parohiile vacante administratorii vor convoca adunările parohiale pe ziua de 25 Martie când vor săvârși alegerile și în aceste parohii.

Preoții vor observa dispozițiile regulamentului art. 54, 55, 58—65.

3. Scrutiniul alegerilor mirenești se va face în ziua de 31 Martie a. c. Delegatul consistorial se va prezenta la ora 10 în centrul cercului, împreună cu delegații parohiilor, va prelua plicurile, pe baza apelului nominal al parohiilor din conspectul anexat, va desemna un secretar și doi bărbați de încredere și va desfăcea pe rând plicurile, făcând o consemnare a sumarelor prezentate și a voturilor date.

Despre scrutiniu se va redacta un sumar (formular 14). Candidatul care a întrunit cele mai multe voturi va fi proclamat ales și i se va preda un mandat (formular Nr. 13).

Delegații consistoriali sunt obligați să înainteze actele scrutiniului cu sumarul în termen de 48 ore Consiliului eparhial (art. 34 Reg.).

Se vor observa dispozițiile art. 66—72 din Regulament.

4. Candidaturile. Cei ce doresc să candideze la locurile vacante de mai sus își vor înainta cererile în scris la Consiliul eparhial, biroul electoral central, candidații clerici până la 1 Martie (art. 40—42 Reg.), iar candidații mireni până la 4 Martie cu o taxă în numerar de 500 lei (art. 55—57 Reg.). Domnii cari au candidat în anul trecut, dacă doresc să-și mențină candidaturile, vor aviza despre aceasta Consiliul eparhial, în care caz vor fi valabile taxele achitate atunci. Numele candidaților se va comunica delegaților în termen (art. 57 Reg.).

5. Tipăriturile necesare se trimit deodată cu această circulară delegaților consistoriali, împreună cu lista preoților, respective lista parohiilor electorale.

6. Delegații consiliului eparhial:

a) Pentru cercurile clericale:

Deda: Pr. Mihail Grecu, Deda.

Lăpuș: Pr. Nicolae Gherman, Rohia.

Prundul-Bârgăului: Pr. Teodor Ciuruș, Rusul-Bârgăului.

Turda: Prot. Romul Popa, Luduș.

b) Pentru cercurile mirenești:

Abrud: Prot. Petru Popovici, Abrud.

Huedin: Prot. Aurel Muntean, Huedin.

Lăpuș: Prot. Ștefan Ghețe, Lăpuș.

Hida: Prot. Ioil Ghiurișan, Unguraș.

Zlatna: Pr. Ion Fodorean, Valea Bulsului.

Cluj, din ședința secțiilor unite ale Consiliului eparhial, ținută în 26 Ianuarie 1940.

† NICOLAE
Episcop.

Dr. Seb. Stanca
cons. ep. referent.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.